

**D071 - «Мемлекеттік және жергілікті басқару» білім беру
бағдарламалары тобына докторантураға түсушілерге арналған
емтихан бағдарламасы**

Жалпы ережелер.

1. Бағдарлама «Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білімнің білім беру бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдарына оқуға қабылдаудың үлгілік қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 600 бұйрығына (бұдан әрі – үлгілік қағидалар) сәйкес жасалды.

2. Докторантураға түсу емтиханы талапкермен әңгімелесуден (ЖОО-ның емтихан комиссиясы өткізеді), эссе жазудан және білім беру бағдарламалары тобының бейіні бойынша емтиханнан тұрады.

Блогы	Балы
1. ЖОО-ның емтихан комиссиясы өткізетін талапкермен әңгімелесу.	30
2. Эссе	20
3. Білім беру бағдарламасы тобының бейіні бойынша емтихан	50
Барлығы	100

3. Түсу емтиханының ұзақтығы – 3 сағат 30 минут, осы уақыт ішінде талапкер әңгімелесуден өтеді, эссе жазады және электрондық емтихан билеті бойынша жауап береді. Сұхбаттасу ЖОО қабылдау емтиханының алдында өткізіледі.

Түсу емтиханын өткізу тәртібі.

1. D071 – «Мемлекеттік және жергілікті басқару» білім беру бағдарламалары тобына докторантураға түсушілер проблемалық / тақырыптық эссе жазады. Эссе көлемі – 250-300 сөзден кем болмауы керек.

2. Электрондық емтихан билеті 3 сұрақтан тұрады.

Эссе жазуға қойылатын талаптар

Эссе, әдетте, шамамен 250–300 сөз көлемінде жазылады және емтихан тілдерінің бірі — орыс, қазақ немесе ағылшын тілінде орындалады.

Эссенің құрылымы логикалық және бірізді болуы тиіс. Кіріспеде мәселе айқындалып, тақырыптың өзектілігі ашылып, негізгі ой қысқаша тұжырымдалуы қажет.

Негізгі бөлім 2–3 аргументтен тұрады, олар талдау, мысалдар немесе себеп-салдарлық байланыстарды түсіндіру арқылы дәлелденуі тиіс. Бұл бөлімде тақырыпты терең түсіну және сыни ойлау қабілетін көрсету маңызды. Қорытындыда жалпылаушы тұжырымдар жасалып, қажет болған жағдайда болашаққа қатысты ұсыныстар немесе даму перспективалары көрсетіледі.

Эссені бағалау келесі критерийлер бойынша жүзеге асырылады:

1. Талдау деңгейі мен ой тереңдігі.
2. Ойдың логикалылығы және құрылымдылығы.
3. Позицияның дәлелділігі.
4. Мазмұнның өзектілігі.
5. Кәсіби терминологияны қолдану.
6. Сауаттылық және жазу стилі.
7. Ойлаудың бірегейлігі.
8. Жұмыстың тұтастығы мен аяқталғандығы.

Білім беру бағдарламасы тобының бейіні бойынша емтиханға дайындалуға арналған тақырыптар.

«Мемлекеттік басқару теориясы мен тәжірибесі» пәні

Тақырып 1. Мемлекеттік басқару мазмұны

Мемлекеттік басқару саясаты мен мақсаттары. Мемлекет әлеуметтік басқарудың жетекші субъектісі ретінде. Мемлекеттік басқарудың теориялық және практикалық бағыты. Мемлекеттік басқару мақсаттарын әзірлеудің қоғамдық көздері. Мемлекеттік басқару мақсаттарын бекітудің құқықтық нысаны. Мемлекеттік басқару мақсаттарын бекітудің құқықтық нысаны. Мемлекеттік басқару функцияларының ерекшелігі мен жіктелуі. Мемлекеттік органдардың функциялары.

Билік басқарудың белгісі ретінде. Мемлекеттік басқарудың негізгі белгілері. Мемлекеттік басқару тетігі.

Қазақстан Республикасында мемлекеттік басқаруды дамытудың 2030 жылға дейінгі тұжырымдамасы: "Ең алдымен адамдар" - "адамға бағдарланған" моделін қалыптастыру.

Тақырып 2. Мемлекеттік басқарудағы жауапкершілік

Қоғамдық қатынастарды реттеуші құқықтық заңдар. Әлеуметтік басқару, басқару мен реттеуді күшейту, басқару мен билік орталықтарын бөліп орналастыру, мемлекеттік басқару жүйелілігі.

Мемлекеттік басқарудағы саяси құқық және бостандық түсінігі, мәні және ерекшелігі. Мемлекеттік шешімдерді жүзеге асыру шарты ретіндегі мемлекеттік басқарудағы жауапкершілік.

«Жауапкершілік» және «міндеттілік» түсінігі, мемлекеттік басқару жүйесіндегі өзара байланысты түсінік ретінде. Міндеттілік, мемлекеттік қызметшінің міндеттері мен құқықтары. Мемлекеттік басқарудағы дербес жауапкершілік. Министрлердің өкілеттігі мен жауапкершілігі, олардың есептілігі және олардың қызметін стратегиялық бақылау.

Тақырып 3. Мемлекеттік басқарудағы жауапкершілік

Қоғамдық қатынастарды реттеуші құқықтық заңдар. Әлеуметтік басқару, басқару мен реттеуді күшейту, басқару мен билік орталықтарын бөліп орналастыру, мемлекеттік басқару жүйелілігі, мемлекеттік басқарудың дамуы қоғамдық өмір дамуының объективті заңдылығы ретінде. Мемлекеттік басқарудағы саяси құқық және бостандық түсінігі, мәні және ерекшелігі. Мемлекеттік шешімдерді жүзеге асыру шарты ретіндегі мемлекеттік басқарудағы жауапкершілік. «Жауапкершілік» және «міндеттілік» түсінігі, мемлекеттік басқару жүйесіндегі өзара байланысты түсінік ретінде. Міндеттілік, мемлекеттік қызметшінің міндеттері мен құқықтары. Мемлекеттік басқарудағы дербес жауапкершілік. Басқарудағы дербес жауапкершіліктің сипаттамасы, оның түрлері мен құқықтық жүйедегі орны. Мемлекеттік функцияларды орындауға өкілеттік берілген тұлғалардың жауапкершілігі. Министрлердің өкілеттігі мен жауапкершілігі, олардың есептілігі және олардың қызметін стратегиялық бақылау.

Тақырып 4. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясат және мемлекеттік басқару мақсаттары

Сыбайлас жемқорлықпен күрес құралдары. Сыбайлас жемқорлықпен күресудің алдын-алу (жұмсақ) және реакциялық (қатаң) әдістері. Оқыту, персоналды саясат, ұйымдастырушылық-мәдени дамыту сыбайлас жемқорлықпен күресудің жұмсақ әдістері. Сыбайлас жемқорлықпен байланысты құқық бұзушылық субъектілері. Сыбайлас жемқорлықпен күрестің негізгі қағидалары.

Мемлекеттік басқару субъектілерінің ұйымдастырушылық-нұсқаулық қызметі ретіндегі көтермелеу шаралары мен тәртіптік жазаларда көрінетін ұжымды жалпы басқару, кадрларды іріктеу және орналастыру, бағынушыларды ұйымдастыру және бақылау, тәртіп орнату.

Мемлекеттік басқару субъектілерінің әкімшілік-шаруашылық қызметі ретіндегі мүлікті басқару мен иеленудегі материалдық жауапкершілік. ҚР «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы» туралы Заңы және оның мазмұны. Заңның негізгі мақсаттары. «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы» ҚР заңы, оның мазмұны. Заң мақсаттары.

Тақырып 5. Мемлекеттік саясатты қалыптастыру және жүзеге асыру

Мемлекеттік саясат қоғамдық маңызды мәселелерді шешу мен қоғамның тұрақты дамуының позитивті мақсаттарына жету және ұлттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету жөніндегі мемлекеттік басқару органдарының мақсатты бағытталған қызметі ретінде. Мемлекеттік саясат құрылымы мемлекеттік басқарудың міндеттері мен мақсаттарын жүзеге асыру бойынша қызмет ретінде. Мемлекеттік мүдделер және ұлттық қауіпсіздік. Мемлекеттік саясатты жіктеу мәселесі және оның жүйелік сипаттамалары. Мемлекеттік басқарудың жалпы, ішкі және сыртқы айқындаушы факторлары және олардың мемлекеттік саясатқа әсері. Мемлекеттік саясаттың конституциялық негіздері мен құқықтық базасы. Саясаттың басым бағыттарын анықтау. Мемлекеттік саясатты жүзеге асыру механизмі. Мемлекеттік саясатты жүзеге асыруға қатысатын басқару органдары. Мемлекеттік саясат түрлері мен бағыттары.

Тақырып 6. Мемлекеттік басқару жүйесіндегі шешімдерді әзірлеу және қабылдау

Мемлекеттік шешім ғылыми түсінік ретінде. Саяси және әкімшілік мемлекеттік шешімдер. Мемлекеттік шешім сипаттамалары: бедел, ауқым (диапазон), ақпаратпен қамтамасыз етілу, технология және стиль, түрлері, тәжірибелік маңыздылығы. Мемлекеттік шешімдердің тиімділігін бағалау.

Қазақстан Республикасындағы нормативті құқықтық актілер түсінігі мен жіктемесі. Негізгі және туынды нормативті құқықтық актілер. Заңдық және заңнан туындаған актілер. Регламент, ереже, нұсқау нормативті құқықтық актілердің туынды түрлері ретінде.

Нормативті құқықтық актілердің жобаларының жоспарлануы, дайындалуы, келісілуі. Нормативті құқықтық актілердің өзіндік ерекшеліктері. Қазақстан Республикасындағы нормативті құқықтық актілері мәтінінің баяндалу стилі, құрылымы, реквизиттері. Нормативті құқықтық актілердің қабылдану және жариялану тәртібі. Нормативті құқықтық актілердің уақыт, кеңістік және тұлғалар бойынша әрекет етуі. Нормативті құқықтық актілердің орталық және атқарушы органдарда мемлекеттік тіркелуі.

Тақырып 7. Басқарушылық қызмет және оның кезеңдері

Әкімшілік процедуралар. Басқарушылық үрдістің негізгі кезеңдері. Жеке құқықтық актілер. Басқарушылық қатынастар және оның түрлері. Мемлекеттік органдар мен азаматтар арасындағы қатынастар. Мемлекеттік органдар мен бағынышты объектілер арасындағы қатынастар. Мемлекеттік органдар мен бағынышты емес объектілер арасындағы қатынастар, мемлекеттік органдардағы аппарат ішіндегі қатынастар, сала ішіндегі қатынастар, сала аралық қатынастар.

Басқарушылық қатынастарды құқықтық реттеу. Басқарушылық үрдістерді орталықтандырылған және орталықсыздандырылған түрде реттеу. Өктемді (императивті), рұқсат етілген, ұсынбалы құқықтық нормалар. Басқарушылық қатынастардың пайда болу, өзгеру және жойылу негіздері. Құқықтық қолданбалы актілер, құқықтық шарттар.

Тақырып 8. Мемлекеттік басқарудағы орталықсыздандыру және Қазақстан Республикасындағы жергілікті өзін-өзі басқарудың дамуы

Мемлекеттік басқарудың орталықтандырылуы мен орталықсыздандырылу мәселесі. Мемлекеттік басқаруды орталықсыздандыру үдерісі мен түрлері. Биліктің шоғырлануы.

Орталық және жергілікті билік өкілеттіктері бөлінуінің концептуалды моделі. Министрліктер ішінде, орталықтан аймақтарға және мемлекеттен жеке секторға орталықсыздандыру. Қазақстан Республикасында жүргізілген әкімдерді сайлау нәтижелері. ҚР «Жергілікті мемлекеттік басқару мен өзін-өзі басқару туралы» Заңының негізгі ережелері. Жергілікті маңызы бар мәселелерді шешуге халықтың қатысуын қамтамасыз ету. Жергілікті өзін-өзі басқаруға халықтың қатысу нысандары. Жергілікті өзін-өзі басқару қызметін мемлекеттік реттеудің қағидалары мен нысандары. Жергілікті өзін-өзі басқаруды мемлекеттік қолдау.

Тақырып 9. Қазақстан Республикасындағы мемлекеттік қызметтің жаңа моделінің тұжырымдамасы

ҚР мемлекеттік қызметінің міндеттері мен функциялары. Мемлекеттік қызмет жүйесін кәсібилендірудің негізі ретінде меритократия, тиімділік, нәтижелілік, транспаренттілік және қоғамға есеп беру қағидалары. Мемлекеттік қызметке кіру және тоқтату роцестері. Мемлекеттік қызметшілерді ынталандыру. Мемлекеттік қызметшілердің этикасы мен имиджі. Қазақстан Республикасындағы мемлекеттік қызметті басқару. Қазақстан Республикасындағы мемлекеттік қызметтің жаңа моделінің мақсаттары мен міндеттері. ҚР «Мемлекеттік қызмет туралы» Заңы.

Тақырып 10. Қазақстан Республикасының экономикасын мемлекеттік реттеу

Макроэкономикалық реттеудің негізгі мақсаттары экономикалық өсуді, экономикалық тұрақтылықты және әлеуметтік әділеттілікті қамтамасыз ету ретінде. Экономиканы мемлекеттік реттеу әдістері. Бизнесті қолдау. Кәсіпкерлікті қолдау мақсатында институционалдық және құрылымдық реформаларды жүргізу үшін жағдайлар жасау. Импортты алмастыру саясаты. Өнеркәсіптің дамуын мемлекеттік реттеу. Агроөнеркәсіптік кешенді мемлекеттік реттеу. Ақша-кредит реттеу құралдары. Ашық нарықтағы операциялар. Қазақстан Республикасының экономикасын цифрландыру.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі.

Негізгі:

2. Конституция Республики Казахстан. 30 августа 1995 года (с изменениями и дополнениями 23.03.2019 г.)

3. Шемяков А. Д. Основы государственного и муниципального управления: учебное пособие / А. Д. Шемяков. – Донецк: ДонГУУ, 2016. – 505 с.

4. Балашов А. И. История и методология науки государственного и муниципального управления: учебник / А. И. Балашов, Е. В. Ушаков. - М.: ИНФРА-М, 2020. - 323с.

5. Понкин, И. В. Теория государственного управления: учебник / И.В. Понкин; предисл. А.Б. Зеленцова. — Москва: ИНФРА-М, 2020. — 529 с. — (Высшее образование: Магистратура).

6. Современные теории и механизмы управления: учеб. -метод. пособ. для магистрантов направления подготовки 38.04.04 «Государственное и муниципальное управление» / Э.В. Сердюков; ГОУ ВПО ЛНР. - Луганск: Изд-во «Книга», 2019. – 251 с.

7. Атаманчук Г.В. Теория государственного управления: учеб. / Григорий Васильевич Атаманчук. - Изд. 2-е, стер. - М.: Омега-Л, 2011. - 525 с.- (Унив. учеб.).

8. Сансызбаева Г.Н., Мухтарова К.С., Аширбекова Л.Ж. Теория государственного управления. – Алматы: Қазақ университеті, 2015. – 317 с.

Қосымша:

Мухтарова К.С., Сансызбаева Г.Н., Смагулова Г.С. Қазақстан республикасында мемлекеттік қызметті ұйымдастыру. Оқу құралы. – Алматы: Қазақ университеті, 2016. – 196 б.

/ Уваров В.Н. Государственная служба и управление: Учебник. – Петропавловск: Сев. Каз.

юрид. Академия, 2004. – 416 с.

1. Наумов С.Ю. Теория государственного муниципального управления: учеб. пособие / Сергей Юрьевич Наумов, Светлана Владимировна Сергушко, Анна Александровна Подсумкова. - М.: Форум, 2011. - 319 с.- (Проф. образование).

2. Зеркин Д.П., Игнатов В.Г. Основы теории государственного управления: Курс лекций. – Москва: ИКЦ «МарТ»; Ростов н/Дону: издательский центр «МарТ», 2011. – 544 с.

3. О местном государственном управлении и самоуправлении в Республике Казахстан. Закон Республики Казахстан от 23 января 2001 года N 148.

4. Есимова Ш.А. Экономическая эффективность системы государственного управления Республики Казахстан: теория, методология, практика. - Туркестан, 2010.

5. Закон РК «О государственной службе» от 23 ноября 2015 года № 416-V ЗРК (с изменениями и дополнениями по состоянию на 24.05.2021 г.)

6. Закон РК «О противодействии коррупции» от 18 ноября 2015 года № 410-V ЗРК.

«Мемлекеттік қаржыны басқару және бюджеттік жоспарлау» пәні

Тақырып 1. Мемлекеттік қаржының мәні мен функциялары.

Мемлекеттік қаржы-бұл мемлекеттің қаржылық ресурстарын қалыптастыру, бөлу және пайдалану процесінде туындайтын экономикалық қатынастар жүйесі. Олардың мәні жалпы ішкі өнімді қайта бөлуді және қоғамдық тауарларды қаржыландыруды қамтамасыз ететін тарату, реттеу және бақылау функциялары арқылы ашылады. Макроэкономикалық тұрақтылықты, Халықты әлеуметтік қорғауды және мемлекеттік саясатты іске асыруды қамтамасыз етудегі мемлекеттік қаржының рөлі, сондай-ақ олардың экономикалық өсумен және тұрақты дамумен байланысы ерекше маңызға ие.

Тақырып 2. Мемлекеттің қаржы жүйесі және оның элементтері.

Мемлекеттің қаржы жүйесі мемлекеттік бюджетті, бюджеттен тыс қорларды, мемлекеттік несиені, Мемлекеттік кәсіпорындардың қаржысын және Қаржы нарығын қамтитын өзара байланысты буындардың жиынтығы болып табылады. Оның құрылымы мемлекеттің институционалдық және экономикалық ерекшеліктерімен анықталады, ал жұмыс істеуі мемлекеттік органдар мен қаржы институттарының өзара әрекеттесуімен қамтамасыз етіледі. Қазіргі жағдайда қаржы жүйесін цифрландыру және оның әртүрлі элементтерін интеграциялау рөлі артып келеді.

Тақырып 3. Қаржы ресурстарын қайта бөлудегі мемлекеттің рөлі.

Мемлекет қаржы ресурстарын салық жүйесі, Бюджеттік шығыстар және трансферттер арқылы қайта бөлуде шешуші рөл атқарады. Қайта бөлу әлеуметтік теңсіздікті азайтуға, экономикалық дамуды қолдауға және қоғамдық игіліктерді қамтамасыз етуге бағытталған. Салықтық-бюджеттік шараларды, сондай-ақ инвестицияларды ынталандыру және экономиканың басым салаларын қолдау тетіктерін қамтитын фискалдық саясат маңызды құрал болып табылады.

Тақырып 4. Бюджеттік жүйе: құрылымы мен принциптері. Бюджеттік процесс және оның қатысушылары.

Бюджеттік жүйе - бұл бірлік, тепе-теңдік, ашықтық және тиімділік принциптері негізінде жұмыс істейтін мемлекеттік және жергілікті бюджеттердің иерархиялық құрылымы. Бюджет процесі заңнамалық және атқарушы билік органдары, сондай-ақ қаржылық бақылау органдары қатысатын бюджетті жоспарлау, бекіту, орындау және бақылау кезеңдерін қамтиды. Қазіргі жағдайда бюджеттің ашықтығы мен азаматтардың бюджеттік процеске қатысуының мәні күшейтіледі.

Тақырып 5. Бюджетаралық қатынастар және қаржылық теңестіру.

Бюджетаралық қатынастар қаржы ресурстарын бюджет жүйесінің деңгейлері арасында бөлуді реттейді және өңірлік дамудың теңгерімділігін қамтамасыз етуге бағытталған. Қаржылық теңестіру өңіраралық теңгерімсіздіктерді қысқартуға мүмкіндік беретін

трансферттер, Субвенциялар және Субвенциялар арқылы жүзеге асырылады. Бюджет жүйесінің бірлігін сақтай отырып, өңірлердің қаржылық дербестігін қамтамасыз ету маңызды аспект болып табылады.

Тақырып 6. Бюджеттік жоспарлау әдістері мен құралдары.

Бюджеттік жоспарлау нормативтік, бағдарламалық-мақсатты және нәтижеге бағдарланған тәсілдерді қоса алғанда, әртүрлі әдістерді қолдануға негізделеді. Кірістер мен шығыстарды болжау, қаржылық модельдеу және тиімділікті талдау құралдары қолданылады. Қазіргі жағдайда бюджеттік шешімдердің дәлдігі мен дұрыстығын арттыруда цифрлық технологиялар мен деректерді талдаудың рөлі артып келеді.

Тақырып 7. Орта мерзімді бюджеттік жоспарлау.

Орта мерзімді бюджеттік жоспарлау мемлекеттік қаржының тұрақтылығын қамтамасыз етуге және бюджеттік саясатты ұзақ мерзімді стратегиялық мақсаттармен келісуге бағытталған. Ол үш жылдық бюджеттік болжамдарды әзірлеуді, қаржыландыруға басымдық беруді және тәуекелдерді бағалауды қамтиды. Бюджеттік жоспарлауды стратегиялық басқару жүйесімен және мемлекеттік бағдарламалармен интеграциялау маңызды элемент болып табылады.

Тақырып 8. Бағдарламалық-мақсатты бюджеттеу әдісі.

Бюджеттеудің бағдарламалық-нысаналы әдісі мемлекеттік бағдарламалардың мақсаттары мен міндеттеріне сәйкес бюджет қаражатын бөлуді көздейді. Ол нақты нәтижелерге қол жеткізуге және ресурстарды пайдалану тиімділігін арттыруға бағытталған. Осы тәсіл шеңберінде бюджеттік процестің ашықтығы мен есептілігін қамтамасыз етуге мүмкіндік беретін бағдарламалардың нәтижелілік көрсеткіштері, мониторингі және тиімділігін бағалау пайдаланылады.

Тақырып 9. Мемлекеттік және жергілікті бюджеттердің кірістері. Бюджет шығыстары және бюджет саясатының басымдықтары.

Бюджеттердің кірістері мемлекет қызметінің қаржылық негізін қамтамасыз ете отырып, салықтық және салықтық емес түсімдер, сондай-ақ трансферттер есебінен қалыптастырылады. Бюджет шығыстары мемлекеттік саясаттың басымдықтарын көрсете отырып, әлеуметтік, экономикалық және инфрақұрылымдық бағдарламаларды қаржыландыруға бағытталған. Қазіргі жағдайда бюджет саясатының тұрақты дамуға, цифрландыруға және халықтың өмір сүру сапасын арттыруға бағдарлануы ерекше маңызға ие.

Тақырып 10. Мемлекеттік сектордағы қаржылық бақылау және аудит.

Қаржылық бақылау және аудит мемлекеттік қаражатты пайдаланудың заңдылығын, ашықтығын және тиімділігін қамтамасыз етеді. Оларға ішкі және сыртқы бақылау, мемлекеттік аудит және парламенттік бақылау кіреді. Цифрлық аудитті дамыту және бұзушылықтарды анықтау және қаржылық басқарудың тиімділігін арттыру үшін аналитикалық құралдарды пайдалану маңызды бағыт болып табылады.

Тақырып 11. Бюджет шығыстарының тиімділігін бағалау.

Бюджеттік шығыстардың тиімділігін бағалау қойылған мақсаттарға қол жеткізу дәрежесін және ресурстарды пайдаланудың ұтымдылығын анықтауға бағытталған. Шығындар мен нәтижелерді талдау әдістері, тиімділік пен тиімділік көрсеткіштері, сондай-ақ мониторинг және бағалау құралдары қолданылады. Қазіргі жағдайда мемлекеттік шығыстардың тиімділігін бағалауда data-driven тәсілінің және цифрлық технологиялардың рөлі күшейтілуде.

Тақырып 12. Мемлекеттік қаржыны цифрландыру және шетелдік тәжірибе.

Мемлекеттік қаржыны цифрландыру Ақпараттық жүйелерді енгізуді, бюджеттік процесті автоматтандыруды және Big Data және жасанды интеллект технологияларын пайдалануды қамтиды. Бұл қаржылық басқарудың ашықтығын, тиімділігін және есептілігін арттыруға ықпал етеді. Халықаралық тәжірибе, соның ішінде OECD тәжірибесі мемлекеттік қаржыны басқаруда цифрлық шешімдер мен инновациялық тәсілдердің табысты қолданылуын көрсетеді.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі.

Негізгі:

1. Государственный финансовый контроль [Текст]: учебник / под ред. А.Б.Зейнелгабдина.- Алматы: ЭСПИ, 2024. - 404 с. ISBN 978-601-327-971-8.
2. Бейсенова, Л.З. Мемлекеттік сектордағы қаржылық бақылау [Текст]: оқу құралы / Л.З. Бейсенова.- Алматы: Экономика, 2024.- 276б.
3. Дорожко, Т.П. Банковское дело [Текст]: учебное пособие / Т.П. Дорожко.- Алматы: ЭСПИ, 2024.- 340с.
4. Лукпанова, Ж.О. Теория финансов [Текст]: учебное пособие / Ж.О. Лукпанова.- Алматы: ЭСПИ, 2024.- 224 с.
5. Байжолова, Р.Ә. Қаржы. 2 том [Мәтін]: оқу құралы / Р.Ә. Байжолова, Л.М. Сембиева.- Алматы: ЭСПИ, 2024.- 264б.

Қосымша:

1. Жергілікті деңгейдегі саясат - өзекті және проблемалық сұрақтары: Қазақстандағы жергілікті басқару субъектілеріне арналған ұсынымдық құрал [Текст]. - Нур-Султан: IndigoPrint, 2020. - 272 с.
2. Абдиева, С.Р. Әдістемелік нұсқау [Мәтін]: «Аймақтық экономика және басқару» пәнін оқыту бойынша 5В051000 – «Мемлекеттік және жергілікті басқару» мамандығының студенттеріне арналған / С.Р. Абдиева; рец.: А.И.Естурлиева.- Ақтау: КГУТИ, 2014.- 20 б. 10 экз.

«Ғылыми зерттеуді ұйымдастыру және жоспарлау» пәні

Тақырып 1: Ғылыми зерттеулердің жіктелуі.

Ғылыми білімнің теориялық және эмпирикалық негізінің айрықша белгілері. Логикалық схема және ғылыми зерттеу кезеңдері. Фундаменталдық, қолданбалы және зерттеушілік зерттеулер.

Тақырып 2: Ғылым және ғылыми зерттеулер.

Ғылым адам қызметінің саласы ретінде. Ғылымның мақсаты - объективті әлемді білу. Ғылымның өндіргіш күшке айналуына әсер ететін факторлар. Ғылымның адамзаттың дамуына әсері.

Тақырып 3: Гипотеза мен зерттеу тұжырымдамасын құру.

Ғылыми проблеманың түсінігі және оны тұжырымдау. Зерттеу тақырыбын таңдау. Ғылыми зерттеуге арналған гипотезаны тұжырымдау. Ғылыми зерттеу тақырыбының өзектілігі мен жаңалығы. Зерттеудің мақсаты мен міндеттерін анықтау.

Тақырып 4: Теориялық білім. Ғылыми зерттеу әдістері.

Таным деңгейлері: теориялық және эмпирикалық. Анализ және синтез. Салыстыру. Абстракция және конкретизация. Жалпылау және формализациялау. Индукция және дедукция. Идеалдау. Аналогия. Модельдеу. Ой эксперименті.

Тақырып 5: Эмпирикалық білім. Ғылыми зерттеу әдістері.

Ғылыми білімнің эмпирикалық негізі. Бақылау - эмпирикалық білімнің негізі. Бақылау түрлері. Эксперимент зерттеу әдісі ретінде. Модельдеу - ғылыми білімнің әдісі.

Тақырып 6: Плагиат. Зерттеушінің этикалық принциптері.

«Плагиат» терминінің мазмұны және оның пайда болу себептері. Ғылым этикасының негізгі принциптері мен нормалары. Этикалық қағидаларды ғылыми қызметте қолдану. Плагиат және оны іздеу құралдары.

Тақырып 7: Ақпараттың құжаттық көздері. Анықтамалық-ақпараттық қызметті ұйымдастыру.

Ғылыми ақпарат көздері. Анықтамалық-библиографиялық қызмет. Библиографиялық сілтемелері. Зерттеу тақырыбы бойынша ғылыми ақпаратты іздеу жүйесі. Каталогтармен және картотекалармен жұмыс істеудің артықшылықтары.

Тақырып 8: Жүйелік көзқарас: әдіснамасы, ерекшеліктері мен артықшылықтары.

Ғылыми зерттеулердегі жүйелік көзқарас әдіснамасы. Жүйелік тәсілдің пайда болуының алғышарттары. Жүйелік талдау. Күрделі жүйелердің сипаттамалық ерекшеліктері. Ашық және жабық жүйелер. Жүйелі тәсілдің артықшылықтары.

Тақырып 9: Ғылыми зерттеулерді модельдеу әдісі.

Модель түсінігі. Модельдеу әдісінің артықшылықтары. Модельдердің классификациясы. Модельдеуге қойылатын негізгі талаптар. Модельдеу кезеңдері. Модельдеу материалдық объектілердің қасиеттерін бейнелеу құралы ретінде. Экстраполяция зерттеу әдісі ретінде.

Тақырып 10: Ғылыми зерттеу нәтижелерін енгізу және тексеру.

Ғылыми зерттеу нәтижелерін коммерциализациялау. Зерттеу нәтижелерін енгізу формалары. Апробация - зерттеу нәтижелерінің ақиқаттығының шарты. Ғылыми мақала жазу. Баяндаманың тезистерін дайындау.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі.

Негізгі:

3. Бурда А. Г. Основы научно-исследовательской деятельности: учеб. пособие (курс лекций) / А. Г. Бурда; Кубан. гос. аграр. ун-т. – Краснодар, 2015. – 145 с.

2. Пономарев А.Б. Методология научных исследований: учеб. пособие / А.Б. Пономарев, Э.А. Пикулева. – Пермь: Изд-во Перм. нац. исслед. политехн. ун-та, 2014. – 186 с.

1. Огурцов А.Н., Близнюк О.Н. Научные исследования и научная информация. - Харьков, НТУ «ХПИ», 2011. -400с.

2. Кошурников А.Ф. Основы научных исследований: учебное пособие. / Мин-во с.-х. РФ, федеральное гос. бюджетное образов. учреждение высшего проф. образов. «Пермская гос. с.-х. акад. им. акад. Д.Н. Прянишникова». – Пермь: ИПЦ «Прокрость», 2014. –317 с.

3. Меледина Т.В., Данина М.М. Методы планирования и обработки результатов научных исследований: Учеб. пособие. – СПб.: НИУ ИТМО; ИХиБТ, 2015. – 110 с.

4. Методология научных исследований: методические рекомендации / сост. Т.М. Яркова; М-во с.-х. РФ, федеральное гос. бюджетное образов. учреждение высшего образования «Пермский гос. аграрно-технолог. университет им. акад. Д.Н. Прянишникова», каф организации производства и предпринимательства в АПК. – Пермь: ИПЦ «Прокрость», 2018. –63 с.

7. Севриков В.В. Методология и организация научных исследований. Минск: Мисанта, 2011. - 333 с.

8. Организация и планирование научных исследований: учеб. пособие для обучающихся в магистратуре / КазНУ им. Аль-Фараби; [И. Э. Сулейменов, О. А. Габриелян, В. В. Буряк и др.]. - Алматы: Қазақ ун-ті, 2018. - 335 с.

9. Цеховой А.Ф. Организация научно-исследовательской и инновационной деятельности: учеб. пособие: для магистрантов спец. 6М051800 - Управление проектами / А. Ф. Цеховой, М. А. Карлинская. - Алматы: ССК, 2017. - 134 с.

Қосымша:

3. Основы научных исследований: учеб. пособие / [А. А. Бубенчиков и др.]; Минобрнауки России, ОмГТУ. – Омск: Изд-во ОмГТУ, 2019. -158с.

4. Методология и организация научных исследований: магистерская диссертация (направление подготовки 38.04.02 «Менеджмент»): учебно-методическое пособие / Р. Р. Тимиргалеева, М. А. Шостак, В. А. Столяренко, М. В. Матюнина. – Майкоп: ЭЛИТ, 2016. - 216с

5. Методология и методы научных исследований в экономике и менеджменте: пособие для вузов / Завьялова Н.Б., Головина А.Н., Завьялов Д.В., Дьяконова Л.П., Мельников М.С. и др.; под ред. Н. Б. Завьяловой, А.Н. Головиной – Москва- Екатеринбург: 2014. – 282 с.

6. Организация научных исследований: Конспект лекций / А.Н. Сутягин – Рыбинск: РГАТУ, 2015. – 51 с.

«Мемлекеттік және жергілікті өзін-өзі басқарудағы инновациялық трендтер» пәні

Тақырып 1: Мемлекеттік және жергілікті басқару жүйесіндегі инновациялар: мәні мен жіктелуі.

Мемлекеттік және жергілікті басқару жүйесіндегі инновациялар мемлекеттік сектордың тиімділігін арттырудың және аумақтардың тұрақты дамуының негізгі факторы ретінде қарастырылады. Инновациялардың мәні олардың технологиялық, ұйымдастырушылық, институционалдық және әлеуметтік болып жіктелуі арқылы ашылады, олардың әрқайсысы басқару процестеріне және мемлекеттік қызметтердің сапасына әсер етеді. Инновациялық даму драйверлері, соның ішінде цифрландыру, жаһандану және адами капиталды дамыту маңызды рөл атқарады, ал институционалдық шектеулерге, жүйенің икемділігінің жеткіліксіздігіне және өзгерістерге төзімділікке байланысты инновацияларды енгізудегі кедергілер маңызды болып қала береді.

Тақырып 2: Мемлекеттік басқару модельдерінің эволюциясы.

Мемлекеттік басқарудың цифрлық трансформациясы. Мемлекеттік басқару модельдерінің эволюциясы классикалық бюрократиялық жүйеден New Public Management тұжырымдамаларына, содан кейін New Public Governance және цифрлық басқаруға көшуді көрсетеді. Қазіргі жағдайда цифрлық трансформация платформалық шешімдерді енгізуді және деректер негізінде басқаруға көшуді қамтамасыз ете отырып, мемлекеттік секторды жаңғыртудың негізіне айналады. Азаматтардың қажеттіліктеріне және мемлекеттік көрсетілетін қызметтердің сапасын арттыруға бағдарланған адамға бағдарланған мемлекет тұжырымдамасы ерекше мәнге ие болады.

Тақырып 3: Электрондық үкімет және цифрлық мемлекеттік қызметтер.

Электрондық үкіметті дамыту мемлекеттік басқару реформаларының маңызды бағыты болып табылады және қызмет көрсетудің әртүрлі модельдерін қамтиды — ақпараттан бастап толық интеграцияланған цифрлық шешімдерге дейін. Азаматтардың мемлекетпен өзара іс-қимылының ыңғайлылығын арттыруға мүмкіндік беретін проактивті және композиттік мемлекеттік қызметтер ерекше маңызға ие. Қызметтердің қолжетімділігін, ашықтығын және жоғары сапасын қамтамасыз ететін мемлекеттік ақпараттық жүйелердің платформалық шешімдері мен интеграциясы маңызды элемент болып табылады.

Тақырып 4: Smart City және ақылды аумақтар.

Smart City тұжырымдамасы қалалық ортаны тиімді басқару және халықтың өмір сүру сапасын жақсарту үшін цифрлық технологиялар мен деректерді пайдалануға негізделген. Ақылды аумақтарды дамыту цифрлық инфрақұрылымды құруды, көлік, энергетика және әлеуметтік жүйелерді интеграциялауды, сондай-ақ азаматтардың басқаруға қатысуын қамтамасыз ететін smart governance тетіктерін енгізуді көздейді. Аймақтық цифрлық экожүйелердің қалыптасуы аумақтардың тұрақты дамуына және олардың бәсекеге қабілеттілігін арттыруға ықпал етеді.

Тақырып 5: Мемлекеттік және жергілікті басқарудағы үлкен деректер және жасанды интеллект.

Үлкен деректер мен жасанды интеллектті пайдалану мемлекеттік басқарудың тиімділігін арттыруға жаңа мүмкіндіктер ашады. Big Data ақпараттың үлкен массивтерін талдауға және басқарудың негізделген шешімдерін қабылдауға мүмкіндік береді, ал жасанды интеллект процестерді автоматтандыруға және әлеуметтік-экономикалық тенденцияларды болжауға ықпал етеді. Бұл ретте Этика, деректерді реттеу және қорғау, сондай-ақ цифрландыру Тәуекелдерін басқару мәселелеріне ерекше назар аударылады.

Тақырып 6: Бюджеттеу және мемлекеттік қаржыны басқарудағы инновациялар.

Мемлекеттік қаржы саласындағы инновациялар бюджет қаражатын пайдаланудың ашықтығын, тиімділігін және нәтижелілігін арттыруға бағытталған. Бағдарламалық-мақсатты және нәтиже-бағдарланған бюджеттеу шығындарды нақты нәтижелерге қол жеткізумен байланыстыруға мүмкіндік береді. Қаржы процестерін цифрландыру ашық деректерді дамытуды, мемлекеттік органдардың есептілігін және қоғам тарапынан сенімді арттыруды қамтамасыз етеді.

Тақырып 7: қоғамдық инновациялар және мемлекеттік-жекеменшік әріптестік (МЖӘ).

Қоғамдық инновациялар мемлекеттік басқаруды жаңғыртудың маңызды құралы болып табылады және мемлекет, бизнес және қоғамның өзара іс-қимылы арқылы іске асырылады. Мемлекеттік-жекешелік әріптестік инвестицияларды тартудың және инфрақұрылымдық және әлеуметтік салаларда инновациялық шешімдерді енгізудің тиімді тетігі болып табылады. Әлеуметтік әсер мен тұрақты дамуға қол жеткізуге бағытталған әлеуметтік инновациялар мен жобалар ерекше маңызға ие.

Тақырып 8: Мемлекеттік сектордағы өзгерістерді басқару.

Өзгерістерді басқару мемлекеттік сектордағы реформаларды табысты іске асырудың қажетті шарты болып табылады. Change management заманауи модельдерін қолдану өзгерістерге төзімділікті жеңуге, инновациялық ұйымдастырушылық мәдениетті қалыптастыруға және өзгерістердің тұрақтылығын қамтамасыз етуге мүмкіндік береді. Өзгерістердің тиімділігін бағалау нәтижелілік көрсеткіштері және олардың әлеуметтік-экономикалық дамуға әсерін талдау негізінде жүзеге асырылады.

Тақырып 9: Мемлекеттік аппараттың институционалдық инновациялары мен реформалары.

Институционалдық инновациялар мемлекеттік басқару құрылымын жетілдіруге және оның тиімділігін арттыруға бағытталған. Реформалардың маңызды бағыттары орталықсыздандыру, жергілікті өзін-өзі басқаруды дамыту, сыбайлас жемқорлыққа қарсы тетіктерді енгізу және мемлекеттік органдар қызметінің ашықтығын арттыру болып табылады. Институционалдық қайта құрулардың тиімділігі олардың басқару сапасына және азаматтардың сенім деңгейіне әсерін ескере отырып бағаланады.

Тақырып 10: Мемлекеттік қызметтегі инновациялық кадрлық технологиялар.

Инновациялық Кадрлық технологиялар персоналды басқару процестерін цифрландыруды, құзыреттілік тәсілді енгізуді және мемлекеттік қызметшілер қызметінің тиімділігін бағалау жүйесін дамытуды қамтиды. Кадр резервін қалыптастыруға, кәсіби және цифрлық құзыреттерді дамытуға, сондай-ақ этикалық стандарттарды нығайтуға және Мемлекеттік қызметтің кәсібилік деңгейін арттыруға ерекше назар аударылады.

Тақырып 11: Мемлекеттік басқарудағы инновациялардың халықаралық тәжірибесі.

Халықаралық инновациялық тәжірибе OECD қолшатырында, сондай-ақ Эстония мен Сингапур сияқты цифрландыру деңгейі жоғары елдерде жүзеге асырылатын табысты тәжірибелерді көрсетеді. Халықаралық рейтингтер мен индекстерді, соның ішінде БҰҰ-ның электрондық үкімет индексіні зерттеу ең жақсы тәжірибелерді анықтауға және оларды ұлттық жағдайларға бейімдеуге мүмкіндік береді.

Тақырып 12: Инновациялық саясат және аумақтардың тұрақты дамуы.

Мемлекеттің инновациялық саясаты ғылыми-техникалық дамуды қолдауға, жаңа технологияларды енгізуге және аумақтардың орнықты дамуын қамтамасыз етуге бағытталған. Қазіргі жағдайда ESG-қағидаттары, «жасыл» экономиканы дамыту және халықтың өмір сүру сапасын арттыру ерекше маңызға ие. Осы салада мемлекеттік саясатты іске асыру өңірлердің теңгерімді әлеуметтік-экономикалық дамуына ықпал етеді.

Тақырып 13: Мемлекеттік басқару перспективалары: жаһандық трендтер және даму сценарийлері.

Мемлекеттік басқарудың перспективалары govtech, платформалық мемлекеттің дамуы және жасанды интеллектті кеңінен қолдануды қоса алғанда, жаһандық трендтермен анықталады. Белгісіздік жағдайында басқару (VUCA) икемділікті, бейімделуді және стратегиялық ойлауды қажет етеді. Ұзақ мерзімді перспективада цифрландыруға, тұрақтылыққа және басқару жүйесіндегі адамның рөлін арттыруға бағытталған мемлекеттік басқаруды дамытудың әртүрлі сценарийлері қалыптасады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі.

Негізгі:

1. Кукушкина, В.В. Организация научно-исследовательской работы студентов (магистров): учебное пособие / В.В. Кукушкина.- Москва: ИНФРА-М, 2021
2. Инновационные процессы в образовании. Тьюторство. В 2-х частях. Часть 1: учебное пособие.- 3-е изд., испр.и доп.- М: Юрайт, 2021
3. Учебная литература. Основы изобретательства и патентоведения. Учебное пособие.. Издательство: Кнорус 2017г.
4. Нусратуллин, И.В. Методы исследований в экономике : учебное пособие. - Уфа: Изд-во Башкирского института социальных технологий (филиала) Образовательного учреждения профсоюзов высшего образования «Академия труда и социальных отношений», 2020. - 228 с.

Қосымша:

1. Аманиязова, Г.Д. Государственно-частное партнерство как эффективная форма взаимодействия государства и бизнеса [Текст]: монография / Г.Д. Аманиязова, А.И. Естурлиева, Омарова А И.- Алматы: Экономика, 2016.- 136с.
2. Инновационное развитие: экономика, интеллектуальные ресурсы, управление знаниями [Текст]: Монография / под ред. Б.З.Мильнера.- Москва: ИНФРА-М, 2021.- 624 с.
3. Аманчаева, К.Р. Аймақтың индустриалды-инновациялық саясаты [Мәтін]: оқу құралы / К.Р. Аманчаева; Рец Абдешов Д.Д., Ахметов Д.С.- Ақтау, 2023.- 100 с.
4. Кизимбаева, А.Б. Қазақстан Республикасының урбанизацияланған аумақтардың инновациялық дамуын басқару [Мәтін]: монография / А.Б. Кизимбаева.- Ақтау: Ш.Есенов атындағы КТИУ, 2025.- 123 б.

«Аумақтың әлеуметтік-экономикалық дамуын басқару» пәні

Тақырып 1: Аймақ басқару және басқару нысаны ретінде.

Аймақ аумақтық, экономикалық және институционалдық тұтастыққа ие, басқару және басқару объектісі ретінде әрекет ететін күрделі әлеуметтік-экономикалық жүйе ретінде қарастырылады. Оның ерекшеліктері ресурстық әлеует, экономика құрылымы, инфрақұрылым мен адами капиталдың даму деңгейі арқылы ашылады. Мемлекеттік органдарды, бизнес пен халықты қоса алғанда, басқару субъектілерінің өзара іс-қимылы, сондай-ақ олардың мүдделерін үйлестіру тетіктері маңызды рөл атқарады. Аймақтық жүйе ашықтықпен, ұлттық және жаһандық экономикаға интеграциямен және тұрақты даму қажеттілігімен сипатталады.

Тақырып 2: Экономиканы аумақтық ұйымдастырудың теориялары мен әдістемесі.

Экономиканы аумақтық ұйымдастырудың теориялық негіздері Өндіргіш күштерді орналастырудың, агломерациялық дамудың және экономиканы кластерлеудің классикалық және заманауи тұжырымдамаларын қамтиды. Әдістемелік аппарат аймақтарды талдаудың жүйелік, институционалдық және кеңістіктік тәсілдерін қамтиды. Өсу полюстері, аймақтық бәсекеге қабілеттілік және тұрақты даму теориялары, сондай-ақ аумақтық жүйелерді талдаудың және кеңістіктік дамуды модельдеудің сандық әдістерін қолдану ерекше маңызға ие.

Тақырып 3: Өңірлік шаруашылық жүйесінің даму шарттары мен факторлары.

Аймақтық экономикалық жүйенің дамуы экономикалық, әлеуметтік, табиғи-ресурстық және институционалдық факторлардың жиынтығымен анықталады. Инвестициялық ахуал, инфрақұрылымның даму деңгейі, инновациялық әлеует және адами капитал маңызды рөл атқарады. Жаһандану, цифрландыру және аймақаралық бәсекелестік айтарлықтай әсер етеді. Өңірлік экономиканың тұрақтылығына, шаруашылық құрылымын әртараптандыруға және сыртқы сын-тегеуріндерге бейімделуге ерекше назар аударылады.

Тақырып 4: Мемлекеттік аймақтық саясат: принциптері мен әдістері.

Мемлекеттік өңірлік саясат аумақтардың теңгерімді дамуын қамтамасыз етуге және өңіраралық диспропорцияларды қысқартуға бағытталған. Оның принциптеріне кешенділік, атаулылық, тиімділік және тұрақтылық жатады. Іске асыру әдістері стратегиялық жоспарлауды, бағдарламалық-мақсатты басқаруды және мемлекеттік реттеу тетіктерін қоса алғанда, әкімшілік, экономикалық және институционалдық құралдарды қамтиды. Қазіргі жағдайда орталықсыздандырудың, цифрландырудың және жергілікті қоғамдастықтардың басқаруға қатысуының рөлі артып келеді.

Тақырып 5: Аумақтық дамуды мемлекеттік реттеудің қаржылық тетіктері.

Қаржылық тетіктер аймақтық дамуды реттеуде шешуші рөл атқарады және бюджеттік жүйені, бюджетаралық қатынастарды, трансферттер мен субсидияларды қамтиды. Мемлекеттік ресурстарды пайдалану тиімділігін арттыруға бағытталған бағдарламалық-нысаналы және нәтиже-бағдарланған бюджеттеудің маңызы зор. Қаржы ағындарының ашықтығы мен есептілігін қамтамасыз ететін мемлекеттік-жекешелік әріптестік құралдары, инвестициялық қорлар және цифрлық қаржы технологиялары дамуда.

Тақырып 6: Өңірлік дамудың мемлекеттік саясатын іске асырудың стратегиялық мақсаттары мен басымдықтары.

Өңірлік дамудың стратегиялық мақсаттары ұлттық басымдықтар негізінде қалыптастырылады және өңірлердің бәсекеге қабілеттілігін арттыруға, адами капиталды дамытуға және орнықты өсуді қамтамасыз етуге бағытталған. Инновациялық даму, цифрландыру, экологиялық тұрақтылық және әлеуметтік интеграцияны қоса алғанда, негізгі басымдықтар айқындалады. Стратегияны іске асыру өңірлік ерекшелікті ескере отырып, Мемлекеттік бағдарламалар мен ұлттық жобалар арқылы жүзеге асырылады.

Тақырып 7: Әлеуметтік-экономикалық дамудың негізгі жағдайларын болжау.

Әлеуметтік-экономикалық дамуды болжау мемлекеттік басқарудың маңызды құралы болып табылады және макроэкономикалық көрсеткіштерді, демографиялық процестерді және экономикадағы құрылымдық өзгерістерді талдауды қамтиды. Экономикалық-математикалық модельдеу, сценарийлік талдау және тәуекелдерді бағалау әдістері қолданылады. Белгісіздік факторларын ескеру және дамудың балама сценарийлерін қалыптастыру ерекше маңызды.

Тақырып 8: Ғылыми-технологиялық және инновациялық-инвестициялық дамуды болжау.

Ғылыми-технологиялық дамуды болжау инновациялар мен технологиялық прогрестің перспективалық бағыттарын анықтауға бағытталған. Ғылымның, технологиялардың және инвестициялардың даму тенденциялары талданады, инновациялық саясаттың басымдықтары қалыптасады. Foresight-зерттеу, сценарийлік талдау және инвестициялық тартымдылықты бағалау әдістері қолданылады. Өңірлердің ғылыми, технологиялық және инвестициялық әлеуетін интеграциялау маңызды рөл атқарады.

Тақырып 9: Жоспарлау және болжау процестерін ұйымдастыруға жобалық тәсіл.

Жобалық тәсіл мақсаттарды, ресурстарды және нәтижелерді құрылымдауға мүмкіндік беретін жоспарлау және болжау процестерін жүйелі ұйымдастыруды қамтамасыз етеді. Жобалық басқару әдістері, соның ішінде жоспарлау, бақылау және тиімділікті бағалау қолданылады. Сандық құралдарды, деректерді талдауды және шешімдерді қолдау жүйелерін қолдану маңызды рөл атқарады. Жобалық тәсіл басқару процестерінің икемділігі мен бейімделуін арттыруға ықпал етеді.

Тақырып 10: Әлеуметтік-экономикалық даму бағдарламаларын жобалық басқаруды ұйымдастыру.

Әлеуметтік-экономикалық даму бағдарламаларын жобалық басқару мемлекеттің стратегиялық мақсаттарын тиімді іске асыруға бағытталған. Жобалық кеңселерді құруды, жауапкершілікті бөлуді және қатысушыларды үйлестіруді қамтиды. Жобалық басқару стандарттары, сондай-ақ цифрландыру және мониторинг құралдары қолданылады. Бағдарламалардың тиімділігін бағалау нысаналы көрсеткіштерге қол жеткізу және әлеуметтік-экономикалық тиімділік негізінде жүзеге асырылады.

Тақырып 11: Жоспарлау және болжау процестерін қолдау құралдары.

Жоспарлау мен болжауды қолдаудың заманауи құралдарына Ақпараттық жүйелер, Аналитикалық платформалар және үлкен деректерді өңдеу технологиялары кіреді. Деректерді визуализациялау әдістері, бақылау және бағалау жүйелері және басқару шешімдерінің сапасын жақсарту үшін цифрлық құралдар қолданылады. Деректерді интеграциялау және мемлекеттік басқарудағы data-driven тәсілін дамыту маңызды рөл атқарады.

Тақырып 12: Өңірлік дамуды мемлекеттік реттеудің әлемдік тәжірибесі.

Аймақтық дамуды мемлекеттік реттеудің әлемдік тәжірибесі әртүрлі елдерде қолданылатын тәсілдер мен құралдардың алуан түрлілігін көрсетеді. OECD қолдауымен жүзеге асырылатын, өңірлік саясаттың тиімділігін арттыруға, инновацияларды дамытуға және аумақтық диспропорцияларды қысқартуға бағытталған елдердің тәжірибелері ерекше маңызға ие. Халықаралық тәжірибені талдау үздік тәжірибелерді Ұлттық экономика жағдайларына бейімдеуге және мемлекеттік басқарудың тиімділігін арттыруға мүмкіндік береді.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі.

Негізгі:

1. Буров М.П. Региональная экономика и управление территориальным развитием: Учебник для магистров. Дашков и К, Москва, 2019.
2. Коваленко Е. Г. Региональная экономика и управление, СПб., 2017.
3. Ильина И.Н. Региональная экономика и управление развитием территорий. учебник и практикум для бакалавриата и магистратуры: Юрайт, Москва 2016.

Қосымша:

1. Крутиков В.К., Косогорова Л.А., Региональная экономика и управление, учебник Калуга: Изд-во АКФ «Политоп», 2018.
2. Гановичева Л.Н. Методические подходы к оценке потенциала региона. // Креативная экономика. –2015. -№7(31).
3. Аймагамбетов Е.Б. Невматулина К.А. «Пути совершенствования деятельности специальных экономических зон в Республике Казахстан». Монография. –Караганда КЭУК, 2016.